

Ilga Šuplinska

ANDREJDIENAS KONCEPTS PIEROBEŽAS KULTŪRTELPA

Pētījuma iedīgli ir tapuši, veidojot izdevumu „Latgales lingvoteritoriālā vārdnīca” (2012), izstrādājot šķirkli „Andreja diņa” (Šuplinska 2012: 39–42). Konkrētā raksta mērķis – analizēt koncepta „Andreja diņa” aktuālo slāni mūsdienu sabiedrībā, kultūrā, meklēt kopīgas tradīcijas, rituāla slāņus dziļākajā koncepta uztverē, saistot baltu un slāvu folkloras un kristīgās tradīcijas. Lai parādītu, ka Andrejdienas tradīcija ir aktuāla pierobežas kultūrtelpā, tiek raksturota, pirmkārt, personvārda izplatība, popularitāte, otrkārt, kristietības un folkloras elementu mijiedarbe, visvairāk jau brahiloģismu slānī, treškārt, mūsdienu pasākuma tradīcijas Rēzeknē, Rēzeknes Augstskolā (koncepta pasīvā papildu nozīme, kas ir radusies pēdējos 20 gados). Raksts ir tapis Latvijas–Lietuvas–Baltkrievijas pārrobežu projektā LLB-2-269 „Virtuālā pagātne – muzeju nākotne”.

Atslēgas vārdi: Andrejdiena, koncepts, lingvokulturoloģiskā pieeja, baltu un slāvu kultūrtelpa, folklorā.

THE CONCEPT OF ANDREW’S DAY IN CROSS-BORDER CULTURAL SPACE

The sprouts of the research have appeared during the development of “Latgale Linguo-territorial Dictionary” (2012), creating a headword “Andreja diņa” (Andrew’s day) (Šuplinska 2012: 39–42). The goal of the article is to analyze a current layer of the concept of Andrew’s day in today’s society, culture, as well as to look for common traditions, ritual layers in the deepest perception of the concept, linking the Baltic and Slavic folklore and traditions of Christianity.

*The results of the survey conducted in 2010 show, that the most well-known celebrations in Latgale are those, ones that have roots in Christian traditions, while at the beginning of the 21st century the celebration of *Juona diņa* (Summer solstice) is the most popular one. Andrew’s day, like Anna’s day, is not related to the ancient Latvian seasonal traditions, however, at the same time these two days have been characterizing concepts of the cultural space of Latgale for several centuries. It must be mentioned, that the popularity of this celebration is strengthened today with the particular measures organized in certain areas of Latgale (for example, Anna’s day – in Dagda, Bērzgale, F. Trasuns’ Museum “Kolnasāta” Andrew’s day – in Rēzekne).*

There have been used linguo-cultural and comparable approaches in the research, viewing the topical, well-known layer of Andrew’s day as a name’s day, “additionally given passive features, which usually are known by a certain user group” (Степанов

2004: 48). In this sense, Andrew's day is revealed as a church calendar day and Andrew's day as a popular tradition, ritual ("inner meaning, etymology [...] also known for its user so much, that it was the basis for other layers of the concept"; Степанов 2004: 48).

Andrew's day is on the 30th of November according to the Catholic calendar, but according to the Orthodox and Old Believers' calendar it is on the 13th of December, one of the newest days of celebration, that gained its popularity with the strengthening of the Christian traditions, by synthesizing folk and religious ritual elements. It must be admitted, that in the current territory of Latgale this tradition manifest itself more strongly (compared to other regions of Latvia), because:

1) Andrew's day marks the end of the year and the beginning of Advent in Catholic Church;

2) it might have been promoted by the fact, that Latgale was a part of Rzeczpospolita (transition to the new calendar, Strengthening Catholicism);

3) the border area is characterized by a multi-ethnic composition and a mix of traditions.

To show that Andrew's day tradition is topical in border cultural space, there will be described: firstly, prevalence of the person's name, popularity, secondly, interaction between Christian and folkloric elements, most often in the brachyology layer; thirdly, the traditions of modern event in Rēzekne at Rēzekne Higher Education Institution (additional passive meaning, that has arisen in the last 20 years).

Studying Kārlis Siliņš' "Dictionary of person's names", we can get a number of important facts on the prevalence of Andrew's name in Latvia:

1) Andrew, from the Greek ἀνδρείος means 'manly, brave' and the first time in Latvia it was mentioned in 1204 in the Livonian Chronicle;

2) Latgale is the place, where the first time there were mentioned variants of the name Andrejs (Andrew), such as Andžejs (Ludza 1599), Andža, Andžs (Viļaka 1738), Andrīvs (Višķi 1762);

3) in K. Siliņš' dictionary there are given 47 variants or derivatives of the name Andrew (Andrejs), which contain the root of the name Andrejs.

The statistics on persons' names in Latvia and Lithuania slightly differs by its criteria, but it is regularly collected and is available in the Central Statistical Bureau data. In turn, the data collected by Russia is quite conditional and taken from the project "Планета имен и фамилий" ("The planet of names and surnames") website, that since 2006 collects information on onomastic research studies, as well as provides the reviews and, where possible, the analysis on the most popular names (<http://imja.name/index.shtml>).

Studying the origin, prevalence and popularity of the name Andrew (Andrejs), there is a number of questions to be addressed to some research dedicated to onomastics, but it is clear, that this person's name is still the second most popular name in Latvia (if to count together the names Andrejs and Andris), and the word is given to newborns and has taken the 14th place by its popularity in Lithuania

(1991–2010), and still it is the most popular name in Slavic cultures.

Describing the concept of Andrew's day in additional passive sense (church calendar day), it must be reminded, that the change of the actual and passive role has appeared in the relatively recent past. That is to say, until the Soviet occupation (after the World War II) there were used Catholic calendars in Latgale.

Semantics of Christian Andrew's day is associated with the worship of St Andrew. St Andrew is the first of the 12 disciples of Christ (New Testament 1877: 101), a follower of John the Baptist. According to religious sources, in the year 67 on the 30th of November he was martyred on oblique (X type) cross, now commonly known as St Andrew's cross.

In Ukrainian folklore there can also be found clear indications of the fact, that such celebration existed until the day of Saint Andrew: "one of the most poetic and unique winter holidays is *Калума* [Kalita] festival (from "Kalendo"). In the past it was also celebrated on the 11th or 14th of December, but later the tradition to link it with Andrew's day has become more common [13th of December – I. Š.]" (Скучаївський 1995: 248–249).

If to compare the evidence, which has remained in Baltic and Slavic folklore, then the ritual of preparing food and eating (also fortune telling) is different and has remained in Ukrainian folklore tradition. It must be mentioned, that herbal magic indications have remained fragmentary in Belarusian folklore. We are talking about a plant speedwell (*Veronica officinalis*), that was kept by young ladies as it is Andrew's plant, which allows to keep the chosen person beside (Арцеменка 2013). Magical rituals are quite common:

1) deciding fate, divination of the chosen young man (uncommon – young lady), prediction of marriage, success–failure, next year forecasting;

2) the household magic, that is connected with weather observations, particularly water listening ritual.

In conclusion it must be emphasized, that the magic of Andrew's day, that was used to predict winter and future, has more remained in Slavic folklore traditions, which certainly contributed to the worship of Saint Andrew preached by Orthodoxy, but it was not so significant in Catholic traditions. At the same time, though fragmentary, but the manifestations of destiny and household magic have remained in Latvian and Latgalian folklore.

As already mentioned at the beginning of the article, after Latvia gained its independence the celebration of Andrew's day emerged throughout Latvia (passive meaning of a new concept has intensified). Since 1998 the traditions of Andrew's day are celebrated at Rēzekne Higher Education Institution.

Keywords: Andrew's day, concepts, linguo-cultural approach, Baltic and Slavic cultural space, folklore.

Veidojot izdevumu „Latgales lingvoteritoriālā vārdnīca”, tika aptaujāti 1959 respondenti (vairāk par aptaujas struktūru, respondentu atbilžu analīzi sk. Šuplinska 2010), noskaidrojot zīmīgākos Latgales kultūrtelpas konceptus un kultūras zīmes. Starp 470 piedāvātajiem vārdiem un vārdsavienojumiem, kas raksturo Latgales vēstures, kultūras, folkloras, dabas faktus un parādības, tika sauktas arī gadskārtu svinības u. c. Latgalē svinamās dienas (sk. 1. tabulu „Svinamo dienu popularitāte Latgalē”).

1. tabula. *Svinamo dienu popularitāte Latgalē*
 Table 1: *Popularity of public holidays in Latgale*

Nr. p. k.	Vieta aptaujā	Svinamā diena	Respondenti, %
1.	18.	Juoņa dīna	80,1
2.	28.	Jezupa dīna	78,0
3.	34.	Pīterdīna	76,3
4.	44.	Advents	74,3
5.	51.	Leldīne	73,1
6.	52.	Annys dīna	72,8
7.	60.	Jura dīna	71,8
8.	67.	Marijīs dīnys	71,6
9.	76.	Aizgavieņš	70,1
10.	79.	Sveču dīna	69,6
11.	80.	Dvieseļu dīna	69,4
12.	114.	Zvaigznis dīna (Treju Kieneņu dīna)	64,5
13.	131.	Agatys dīna	61,5
14.	156.	Kūču vokors	57,6
15.	167.	Andrejdīna	56,2

Tabulā ir apkopotas tās svinamās dienas, kas ir parādījušās respondentu atbildēs biežāk, proti, vairāk nekā 50 % respondentu šos svētkus ir norādījuši kā Latgales kultūrvidei raksturīgas zīmes. Krietni mazāks respondentu skaits minēja *Jākuba dīnu, Vierbineicu, Škapleru, Septeņu suopu dīnu, Ceistū catūrgu*. No senajām gadskārtu svinībām, kā to rāda arī tautasdziesmu materiāls, Latgalē mazāk populāras ir tieši rudens gadskārtas (Miķeļi, Mārtiņi, tradīcijas tiek atjaunotas ar Miķeļdienas, Mārtiņdienas tirgiem pēc 1991. gada). Vienlaikus svinamās dienas, kas nostiprinās

pēc „jauno laiku kalendāra” (Karaša D. u. c. 2014: 71), – *Annys dīna*, *Andreja dīna* – ir zināmas lielākajai daļai respondentu. Ir jāatzīst, ka arī šo svētku popularitāte tiek nostiprināta mūsdienās ar atsevišķiem pasākumiem konkrētās Latgales vietās (piem., *Annys dīna* – Dagdā, Bērzgalē, F. Trasuna muzejā „Kolnasāta”, *Andreja dīna* – Rēzeknē). No tabulā minētajām 15 svinamajām dienām visas ir saistītas arī ar kristīgo tradīciju. Sekojot laikmetīgajām tendencēm, 21. gs. Jāņi, kas pamatā ir mantojuši folkloriskās tradīcijas, ir atzīmēti kā populārākā svinamā diena Latgalē. Savukārt aplūkojamais koncepts *Andreja dīna* ir mazāk zināms.

Šajā rakstā ir analizēts *Andreja dīnys* koncepta aktuālais slānis mūsdienu sabiedrībā, kultūrā, meklētas kopīgas tradīcijas, rituāla slāņi dziļākajā koncepta uztverē, saistot baltu un slāvu folkloras un kristīgās tradīcijas, kā arī iespēju robežās norādīts uz cēloņiem, kas ietekmēja tradīcijas nostiprināšanos tieši Latgales pierobežas kultūrtelpā. Pētījumā ir izmantota lingvokulturoloģiskā un salīdzināmā pieeja, skatot *Andreja dīnys* aktuālo, visiem zināmo slāni (*Andrejdiena* kā vārda diena), *papildus dotās, pasīvās pazīmes, ko parasti zina noteikta lietotāju grupa* (Степанов 2004: 48). Šajā nozīmē *Andrejdiena* atklājas kā baznīcas kalendāra diena un *Andrejdiena* kā tautas tradīcija, rituāls (*iekšējā nozīme, etimoloģija [..], kas zināma arī lietotājam tik daudz, ka tas ir bijis pamats pārējiem koncepta slāņiem*; Степанов 2004: 48).

Andreja dīna pēc katoļu kalendāra ir 30. novembrī, pēc pareizticīgo un vecticībnieku – 13. decembrī. Tā ir viena no jaunākajām svinamajām dienām, kas lielāku popularitāti iegūst ar kristietības tradīcijas nostiprināšanos, sintezējoties tautas un reliģiskajiem rituāla elementiem. Te gan ir jāatzīst, ka tieši tagadējā Latgales teritorijā šī tradīcija izpaudās spēcīgāk (salīdzinot ar pārējiem Latvijas novadiem), jo:

1) katoļticīgajiem *Andrejdiena* iezīmē Baznīcas gada beigas, Adventa sākumu: *Adwents socas tymā swatdinī, kura sw. Andriwa dinai ir tywoka. Jo sw. Andriwa dina atsagoda swatdinī, tad tei dina byus pyrma Adwentes swatdina (dina)* (Waco lyugšonu gromota 1914: 16);

2) *Žečpospolita* [kuras sastāvā ietilpa arī tagadējā Latgale – I. Š.] *16. gadsimtā un 17. gadsimta sākumā pieredzēja savu „zelta laikmetu”*. *Pēdējā Jagellonu valstībā bija vislielākā valsts Eiropā, un tai izdevās izvairīties gan no reliģiskiem kariem, gan osmaņu iebrukumiem, ko tolaik izjuta daudzas citas valstis* (Deiviss 2009: 571). Atšķirībā no Krievijas, kur šajā laikā nostiprinājās pareizticība, pārējās Latvijas teritorijas, kur tika atbalstītas protestantisma idejas, Polijas–Lietuvas valstī tika stiprinātas katoļu tradīcijas. Tāpēc t. s. jauno laiku tradīcijas tika nostiprinātas arī ar pāreju uz jaunā stila kalendāru: *Pēc pāvesta Gregora XIII aicinājuma pāreja uz Gregora kalendāru (jaunā stila) Polijā, tāpat kā Spānijā, Itālijā, Portugālē notika jau 1582. gada oktobrī* (Куликов 1991: 35). Savukārt, *Tā kā Latvijas novadi – Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale – ietilpa dažādās valstīs, pāreja uz jauno stilu notika dažādos laikos. Lielākās atšķirības kalendāra lietošanā bija 17. un 18. gs. [..] Latgalē pāreja uz Gregora kalendāru notika jau 1586. gadā* (Tildes

datorenciklopēdija „Latvijas vēsture” 1998–2012). Te gan ir jāpiebilst, ka jaunais stils tika lietots līdz Polijas dalīšanai (1772), Krievijas impērijas sastāvā atkal tika lietots vecā stila kalendārs un tikai ar 1919. gadu Latvijā tiek ieviests vienots jaunā stila kalendārs;

3) pierobežai raksturīgs multietniskais sastāvs un tradīciju sajaukums.

Lai parādītu, ka Andrejdienas tradīcija ir aktuāla pierobežas kultūrtelpā, tiek raksturota: pirmkārt, personvārda izplatība, popularitāte, otrkārt, kristietības un folkloras elementu mijiedarbe, visvairāk jau brahiloģismu slānī, treškārt, mūsdienu pasākuma tradīcijas Rēzeknē, Rēzeknes Augstskolā (koncepta pasīvā papildu nozīme, kas ir radusies pēdējos 20 gados).

Personvārda *Andrejs* izplatības, popularitātes raksturojumā ir izmantota salīdzināmā pieeja, taču iegūtie statistikas dati dažādās valstīs ir visai atšķirīgi. Pētījuma objektivitāti nodrošinātu līdzīgas datu kopas Latvijā, Lietuvā, Baltkrievijā, Krievijā (vēsturiskai slāvu kultūras ietekmes vērošanai varētu tikt izmantots arī Ukrainas un Polijas materiāls). Latvijā un Lietuvā personvārdu statistika, lai gan pēc nedaudz atšķirīgiem kritērijiem, tiek apkopota regulāri un ir pieejama Centrālās statistikas pārvaldes datos. Savukārt Krievijas dati ir visai nosacīti un ņemti no projekta „Планета имен и фамилий” („Vārdu un uzvārdu planēta”) mājaslapas, kas kopš 2006. gada apkopo informāciju par onomastikas pētījumiem, sniedz populārāko vārdu pārskatus un pēc iespējas arī to analīzi (<http://imja.name/index.shtml>). Trūkst ticamu ziņu par Baltkrievijas datiem, jo pieminētajā Krievijas projektā ir ziņas par populārākajiem vārdiem arī no daudzām Eiropas valstīm, tostarp Latvijas, Lietuvas, Ukrainas, Polijas, taču arī te nav atrodamas ziņas par personvārdu statistiku Baltkrievijā.

Skatot Kārļa Siliņa „Personvārdu vārdnīcu”, var iegūt vairākus svarīgus faktus Andreja vārda izplatībai Latvijā:

1) Andrejs, no grieķu valodas *ἀνδρεῖος* ‘vīrišķīgs, drosmīgs’, Latvijā atrastajos avotos pirmo reizi pieminēts 1204. gada Livonijas hronikā;

2) tieši Latgalē pirmo reizi minētītādi Andreja vārda varianti kā *Andžejs* (Ludzā, 1599. g.), *Andža*, *Andžs* (Viļakā 1738. g.), *Andrīvs* (Višķos 1762. g.);

3) kopumā K. Siliņa vārdnīcā ir doti 47 Andreja vārda varianti vai atvasinājumi, kuros ir izmantota vārda *Andrejs* sakne, papildus jau minētajiem tie ir: *Andis*, *Ando*, *Andorijs*, *Andra*, *Andrācijs*, *Andraps*, *Andrass*, *Andrē*, *Andrea*, *Andreja*, *Andrejus*, *Andreks*, *Andrēns*, *Andrešs*, *Andrevs*, *Andriāns*, *Andriķis*, *Andris*, *Andrs*, *Andrulis*, *Andruss*, *Andrusis*, *Andžus*, *Andžis* u. c. (Siliņš 1990: 56–58). Vārds *Andrejs*, *Andris*, retāk *Andrievs* joprojām ir populārs visā Latvijā (sk. 2. tabulu „Personvārda izplatība Latvijā”).

2. tabula. *Personvārda izplatība Latvijā (Personvārdu datubāze. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/personvardu-datu-baze/#1>)*

Table 2: *Prevalence of the person's name in Latvia (Database of Personal Names)*

Vārds	2010. g. (skaits)	2014. g. (skaits)
Andrejs	22 652	22 082
Andris	21 374	20 627
Andriivs (Andrievs)	10	8
Andžejs	–	332
Andis	–	3905

Sākot šo pētījumu, 2010. gadā netika pievērsta uzmanība citiem vārda *Andrejs* variantiem, bet datubāzē ir iegūstama tikai aktuālā laikposma informācija, tāpēc vārdu *Andžejs*, *Andis* ailītes 2010. gada datus ir palikušas tukšas. Kaut gan, jau sākot ar gadsimtu miju, Andreja, Andra vārds reti parādās populārāko jaundzimušajiem doto vārdu skaitā, kopējā Latvijas statistikā (2013–2014; <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/personvardu-datu-baze/#1>) *Andreja*, *Andra* vārda īpašnieku skaits veido 5 % visu fiksēto vīriešu vārdu Latvijas iedzīvotāju reģistrā. Pēc vārda īpašnieku skaita joprojām dominējošais ir vārds *Jānis* (54 116 *Jāni*, 6 % no visu fiksēto vīriešu vārdu skaita Latvijā, 2014. g.); tam seko *Aleksandra* vārda īpašnieki (36 664, 4 %), *Sergeji* – 24 065 (3 %), *Juri* – 17 561 (2 %), *Edgari* – 16 037 (2 %), *Dmitriji*, *Mārtiņi*, *Artūri*, *Aivari* (katra šā vārda īpašnieku ir ~12 000, kas ir nedaudz vairāk par 1 % visu pārstāvēto vīriešu vārdu Latvijā).

Lietuvas personvārdu statistika (<http://vardai.vlkk.lt>) ir pilnīgāka, jo kopš 1990. gada var iegūt ziņas gan par katra gada statistiku, gan par bērna dzimšanas un tātad arī jaundzimušajam dotā vārda izplatības areālu. 2014. gada datubāzē ir fiksēti 5009 vārda *Añdrius* īpašnieki. Vārds noteikti nav Lietuvā populārāko personvārdu skaitā, jo *Jōnas* ir 45 384, *Vỳtautas* – 40 713, *Antānas* – 34 543. Vienlaikus valodnieces Daivas Sinkevičūtes (*Daiva Sinkevičiūtē*) rakstā (Sinkevičiūtē 2014) ir analizētas vārdu došanas tendences Lietuvā (1991–2010) un nosaukti 20 populārākie zēnu vārdi. *Añdrius* šajā pārskatā ir ierindojies 14. vietā (vārds minētajā laika posmā ir dots 4215 zēniem). Precīzs ir valodnieces vērojums, ka Lietuvā joprojām lielākā daļa vārdu ir senas cilmes un saistīta ar kristietību: *latīņu cilmes vārdi* (*Lūkas*, *Paūlius*, *Martỳnas*, *Dominyķas*, *Jūstas*, *Laurỳnas*), *ebreju* (*Tōmas*, *Dōvydas*, *Jōnas*, *Nōjus*) vai *saīsināti kristīgo vārdu lietuviskie varianti* (*Mātas*, *Añdrius*). [...] *Ir sastopami baltu cilmes vārdi – Mindaugas, Maņtas, Mārius – bet tie kļūst aizvien retāki* (Sinkevičiūtē 2014: 8). To, ka līdzīgu vārdu izvēle ir bijusi raksturīga arī Latgalē, apliecina valodnieces Lidijas Leikumas pētījumi: *Latgalīšu vuordi veidoj sovu sovpatēigu antroponimu grupu, kur storptautyskais, universalais sasavejs ar lokalū, nacionalū. Deļ latgalīšu vīndabeiguos konfesionaluos pīdareibys jūs agruokuo personu vuordu*

sistema vairok leidzinojās pūļu i lītaunīku antroponimu kūpumim, koč, kai paruoda Klāva Siliņa pietejums (Siliņš 1990), daļa personu vuordu sakreit vysim latvīšim (Leikuma 2012: 89–90). Der piebilst, ka tie sakrīt visā pasaulē kristīgās cilmes vārdu izmantojumā.

Populārāko zēnu vārdu pārskatā, piemēram, 2012. gadā (3. tabula; tendences ir līdzīgas arī 2011. un 2013. g., nedaudz mainoties atsevišķu vārdu pozīcijām), par vārdu *Andris, Andrejs, Aņdrius* popularitātes saglabāšanos vismaz 21. gs. pirmajā desmitgadē nekas neliecina.

3. tabula. *Populārākie zēnu vārdi Latvijā un Lietuvā (2012)*

Table 3: *Most popular boy names in Latvia and Lithuania (2012)*

Nr. p. k.	Latvijā*	Lietuvā**
1.	Roberts	<i>Mātas</i>
2.	Gustavs	<i>Lūkas</i>
3.	Artjoms	<i>Dominjūkas</i>
4.	Markuss	<i>Dóvydas</i>
5.	Daniels	<i>Nōjus</i>
6.	Ralfs	<i>Jokūbas</i>
7.	Aleksandrs	<i>Emilis</i>
8.	Maksims	<i>Kājus</i>
9.	Emīls	<i>Jōnas</i>
10.	Kārlis	<i>Daniēlius</i>

* http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publikacijas/nr_13_berni_latvija_2013_13_00_lv_en.pdf

** http://www.gyvreg.lt/html/lietuvos_statistika/vaiku_2012_II_%20pusmetis/VisosLietuvos.htm

Lietuvā vārda došanas tradīcijās vairāk ir redzama pēctecība, kristīgās tradīcijas respektēšana, savukārt Latvijā tā vairāk atbilst globālajām tendencēm, kas, iespējams, ataino abu valstu atšķirīgo iedzīvotāju etnisko sastāvu. 2014. gadā Latvijā ir bijuši 61,4 % latviešu, 26 % krievu, 3,4 % baltkrievu, 2,3 % ukraiņu, 2,2 % ukraiņu, 1,3 % lietuviešu, 3,4 % citu tautību pārstāvju (Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde 2014). Lietuvā, pēc 2011. gada tautas skaitīšanas datiem, – 84,2 % lietuviešu, 6,6 % poļu, 5,8 % krievu, 1,2 % baltkrievu, 0,5 % ukraiņu, 0,6 % citu tautību pārstāvju (Balsas.lt 2011). Protams, tas noteikti nav vienīgais atšķirīgās vārda došanas tradīcijas iemesls, jo, piemēram, LR Centrālās statistikas pārvaldes pētījumā „Bērni Latvijā” (2013) ir secināts šādi: *2011. gada tautas skaitīšanas dati liecina, ka jaunā paaudze Latvijā bija etniski viendabīgāka nekā visa populācija. Latviešu*

īpatsvars bērnu vidū sasniedza 73 % salīdzinājumā ar 62 % latviešu visā populācijā (LR Centrālās statistikas pārvalde 2013: 12). Arī fakts, ka latviešu tautības sievietēm (uz 1000 reprodiktīvā vecuma sievietēm) vidēji dzimst vairāk par 6–10 bērniem nekā cittautietēm (LR Centrālās statistikas pārvalde 2013: 19), nemaina kopējās Latvijā novērotās bērnu vārda došanas tendences.

Taču tieši Latvijas etniskajā sastāvā esošās slāvu tautības ļauj saskatīt līdzības arī vārdu došanas tradīcijās ar austrumu kaimiņvalstīm (sk. 4. tabulu).

4. tabula. *Populārākie zēnu vārdi Krievijā un Ukrainā*

Table 4: *Most popular boy names in Russia and Ukraine*

Nr. p. k.	Krievijā (2011)*	Ukrainā (2010)**
1.	<i>Александр</i>	<i>Александр</i>
2.	<i>Максим</i>	<i>Максим</i>
3.	Иван	<i>Артем</i>
4.	<i>Артем</i>	<i>Даниил</i>
5.	Дмитрий	Никита
6.	Никита	Владислав
7.	Михаил	Денис
8.	<i>Даниил</i>	<u>Андрей</u>
9.	Егор	Дмитрий
10.	<u>Андрей</u>	Кирилл

* <http://imja.name/imena/populyarnye-rossija.shtml>

** <http://imja.name/imena/populyarnye-ukraina.shtml>

Interesanti, ka vārda *Aleksandrs* cilmē ir divi grieķu vārdi (*ἀλέξω* ‘atvairu’ + *άνηρ* ‘vīrs’, ģenitīvā *άνδρός* ‘vīram raksturīgs’), ir redzama etimoloģiska saikne ar Andreja vārdu. Lai gan slīprakstā izceltie vārdi (atkārtojas arī Latvijā populārāko vārdu sarakstā, sk. 3. tabulu) ir grieķu (*Aleksandrs*, *Artjoms*), latīņu (*Maksims*) vai ebreju (*Daniels*) cilmes vārdi, Latvijas teritorijā tie pirmo reizi ir fiksēti 1638. gadā (*Aleksandrs*, *Maksims*), 1645. gadā (*Danils*, Latvijā gan izplatītāks ir vārds *Daniels*, kas parādījies jau 14. gs.), 20. gs. trešajā ceturksnī (*Artjoms*), kas sakrīt ar slāvu tautību ienākšanu Latvijas teritorijā (pēc Siliņš 1990). Kā redzams 4. tabulā, gan Krievijā, gan Ukrainā *Andreja* vārds joprojām ir populārs.

Ieskicējot *Andreja* vārda cilmi, izplatību, popularitāti, rodas virkne jautājumu, kas risināmi atsevišķos onomastikas pētījumos, taču ir skaidrs, ka šis personvārds joprojām ir otrs populārākais Latvijā (ja skaita *Andreja* un *Andra* vārdus kopā), ir bijis 14. populārākais Lietuvā (1991–2010) pēc jaundzimušajiem izvēlētajiem vārdiem, kā arī joprojām ir iecienītāko vārdu vidū slāvu kultūrās. *Andreja* vārda

popularitāte ir redzama arī dažādos reitingos pasaulē (<http://www.behindthename.com/name/andrew>): 50 populārāko vārdu vidū tas ir ASV, Skotijā, Kanādā. Tieši Skotijā, kur, tāpat kā Krievijā, Grieķijā un Rumānijā, Svētais Andrejs ir šo valstu patrons (Фолли 1997: 182), notiek visiespaidīgākās Andrejdienas svinības, taču, tā kā Skotija neveido pierobežas kultūrtelpu ar Latgali, šajā rakstā netiek skatītas Skotijas Andrejdienas tradīcijas, toties ir raksturotas kopīgas tradīcijas, rituāla slāņi dziļākajā koncepta uztverē, saistot baltu un slāvu folkloras un kristīgās tradīcijas.

Raksturojot Andreja dienas konceptu pasīvajā papildu nozīmē (Baznīcas kalendāra diena), ir jāatgādina, ka aktuālās un pasīvās nozīmes maiņa ir notikusi relatīvi nesenā pagātnē. Proti, līdz pat padomju okupācijai (pēc Otrā pasaules kara) Latgalē pamatā tika izmantoti katoļu kalendāri, kur *Dīnu vuordi agruokajūs kalendarejūs atguodynova gūdynojāmūs Bazneicys svātūs, mūcinīku voi kai cytaiži par jūs sevišķim nūpalnim Bazneicys, ticeibys i ciļvēcis lobā pīmynamūs ticeigūs ļaužu vuordus* (Leikuma 2012: 95). Valodniece Lidija Leikuma atzīst: *Myusu dīnuos Latgolys voi latgaliskys izaceļšonys ļaužu vacī katuoļu krystomī vuordi [...] koč cik stabili turīs vėl tamā paaudzē, kurai niule ap 50–60 godu i vairuok* (Leikuma 2012: 90).

Tā kā katoļu kalendārs tiek veidots kā piemiņas un svētku dienu apkopojums, godinot svētos un ar ticību saistītos notikumus, tajā ir vērojamas izmaiņas arī attieksmē pret *Andreja dīnu*. Piemēram, 1914. gada izdevumā ir minētas vairākas ar Andreja vārdu saistītas piemiņas dienas: 5. martā – *Andrijans mart.[yrs]*, 10. novembrī – *Andriws nu Awelines*, 30. novembrī – *Andriws apostols* (Waco lyugšonu gromota 1914: 7, 14, 15). Savukārt 1993. gadā: 9. janvārī – *Andrians*, 30. novembrī – *Andrejs, apustulis un mocekļis, Andris* (Broks 1992: 3, 23). Pareizticīgo kalendārā ir 28 svinamās un piemiņas dienas, kas ir saistītas ar svētajiem, kam ir Andreja vārds: 13. decembrī (pēc vecā stila 30. novembrī) ir Svētais Andrejs (*Андрей Первозванный*; Русский Паломникъ 2014).

Kristīgā Andrejdienas semantika ir saistīta ar Svētā Andreja godināšanu. Svētais Andrejs ir pirmais no 12 Kristus mācekļiem (Jaunā Derība 1877: 101), Jāņa Kristītāja sekotājs. Pēc reliģiskajiem avotiem, 67. gada 30. novembrī viņš tika pieņēmis mocekļa nāvi slīpajā (X veida), t. s. Andreja, krustā: *Kad Konstantinopole kļuva par pareizticīgo pasaules centru, tā meklēja iespēju kaut ko pretstatīt Romas slavai. Balstoties uz nostāstiem par Andreja darbību Balkānos, viņš arvien vairāk tika saistīts ar Konstantinopoli un pareizticību. [...] Kijevas Krievzeme saskatīja Andrejā krievu valstiskuma aizstāvi; Krievijas impērijā Andrejs kļuva par krievu kara flotes patronu. Pēteris I iedibināja Andreja karogu un Andreja ordeni – vecāko krievu ordeni* (Iltnere 1994, 2: 113). Taču, kā liecina atsevišķu slāvu rituālu, tradīciju apraksti, Andrejdienai senatnē ir bijusi svarīga nozīme, kas, sintezējoties ar kristīgajām tradīcijām, iespējams, tieši 18. gs., kad Latgalē nostiprinās katoļticība, pakāpeniski aktualizējas arī baltu brahiloģismu slānī.

Detalizētākie Andrejdienas tradīciju apraksti parādās tieši ukraiņu folklorā, liecinot, ka ir bijušas rituālu atšķirības dažādos Ukrainas reģionos, kā arī dodot

rotaļdeju, rituālu dialogu piemērus (Скучратівський 1995: 248–253). Piemēram, ukraiņu tradīcijās šajā dienā cepa īpašu plāceni, maizīti, pavadot šo procesu ar dažādām rituālām izdarībām. Tā mīklas iejaukšanai jaunām meitām vajadzēja no avota atnest mutē malku ūdens, ko citi mājīnieki, galvenokārt jauni puisi, visādi centās aizkavēt, smīdinot ūdens nesējas. Jaucot mīklu, bija jādomā par savu izredzēto. Kad plāceni (*kaluma*) kā saules un laimīgas laulības dzīves simbolu izcepa, jauniem puisiem vakarā bija jācenšas nokost no tās meitas, kas viņam bija iepatikusies, plāceņa gabaliņa. Kāda cita tradīcija vēsta, ka meitām noteikti bija jācep divi plāceņi – viens sev, otrs izredzētajam, tad vakarā, kur pulcējās jaunieši, meitas šos plāceņus sakāra un laida iekšā suni, kurš, savukārt, nebija barots visu dienu. Skatījās, kāda ir suņa rīcība: tā meita, kuras plāceni suns apēda, var gaidīt kāzas; ja kādu plāceni tikai apostīja, tad jāgaida nākamā Andrejdiena, šajā gadā laulības nenotiks; ja kādu tikai sakodīja, tad nākamā laulības dzīve var būt neveiksmīga, bet, ja plāceni nočiepa un iznesa ārā, tā meita tiks izprecināta svešā malā (pēc Скучратівський 1995: 249).

Ukraiņu folklorā ir atrodamas arī norādes par to, ka šādi tautas svētki ir pastāvējuši līdz Svētā Andreja dienai: *starp ziemas svētkiem poētiskākie un savā ziņā neatkarījamākie ir Kaluma [Kalitas] svētki (no „kalendo”). Agrāk tie tika svinēti arī 11. vai 14. decembrī, vēlāk nostiprinās tradīcija tos saistīt ar Andrejdienu [13. decembri – I. Š.]* (Скучратівський 1995:248–249). Cita starpā, tieši šī norāde uz vārda izcelsmes saistību ar *kalendo* ļauj domāt, ka latviskots šā rituāla nosaukums varētu būt arī *Kaļeda*... Arī baltkrievu tautasdziesmās atrodamie motīvi liecina, ka šie svētki ir transformējušies gan Andrejdienā, gan gaidāmajos Ziemassvētkos: *Як пайшла Каляда/ Унярод Ражаства* ('Kaļeda aizgāja,/ Pirms Ziemassvētkiem'; Ліс 1992: 7) vai *Ехала Каляда з Полацка/ У маляваненькім вазочку,/ На вараненькім канечку,/ Заехала к Васілю на двор./ – Васіль, падары Каляду! – Ці пшаніцай? – Не хачу,/ Хачу вечнага падарка – дзевачкі!* ('Brauca Kaļeda no Polockas/ Mazītiņā vezumiņā/ Ar kraukļmelnu zirgu,/ Iebrauca Vasiļa sētā./ – Vasiļ, uzdāvini Kaļedu! – Vai no miežiem? – Negribu,/ Gribu mūžīgu dāvanu – jaunu meitu!'; Ліс 1992: 6).

Arī ukraiņu un poļu tradīcijās ir atrodamas ziņas, ka sākotnēji šie tautas svētki ir attiekušies tikai uz neprecētiem jaunekļiem vai jaunām meitām. Ukraiņu tradīcijā Kalita kā jaunu puisi iniciācijas rituāls (Скучратівський 1995: 250), poļu – Katrīnas diena (nakts uz 25. novembri) kā likteņa noteicēja nakts, kurā zīlēja jauni puisi, *Andrzejki* (nakts uz 30. novembri) – analoga tradīcija, tikai jaunām meitām (Kostecka 2013). Arī Baltkrievijā to uzskatīja vairāk par jaunu meitu zīlēšanas tradīciju (*13 [decembris]/ 30 [novembris]. Андросы (Андрос, Андрэй, Андрэйкі). Дзявоцае свята* ('jaunu meitu svētki'; Арцеменка 2013). Pakāpeniski sarūk ierobežojumi šajā dienā *lemt* likteni tikai neprecētiem puisiem vai tikai neprecētām meitām, gan baltu, gan slāvu brahiloģismu slānī paliek laika vērošanas ticējumi un dažādi zīlēšanas veidi, ko mazāk vai vairāk nopietni senči ir ievērojuši arī 20. gs. sākumā. Protams, 21. gs. tam visam ir vairāk izklaides un spēles raksturs.

Ja salīdzina liecības, kas ir palikušas baltu un slāvu folklorā, tad atšķirīgākais ir

rituālā ēdiena sagatavošanas un notiesāšanas (arī zīlēšanas) rituāls, kas ir saglabājies ukraiņu folkloras tradīcijā. Varētu minēt arī augu maģijas norādes, kas fragmentāri ir saglabājušās baltkrievu folklorā. Runa ir par augu *veronika* (*Veronica officinalis*), ko jaunas meitas turēja pie sevis – tā skaitoties Andreja zāle, kas ļauj nosargāt izredzēto (Арцменка 2013). Kopīgais parādās maģisko darbību veikšanā:

1) likteņa lemšanā, izredzētā (retāk – izredzētās) zīlēšanā, laulības dzīves veiksmes (neveiksmes) pareģošanā, nākamā gada prognozēšanā,

2) saimnieciskajā maģijā, kas ir saistīta ar laika vērojumiem, īpaši ūdens klausīšanās rituālu.

Likteņa lemšanas maģisko darbību raksturojumā ir vairākas kopīgas iezīmes. Pirmkārt, pravietiska sapņa izsaukšana, veicot noteiktas rituālas darbības: liekot zem gultas bļodu ar ūdeni – kas ies pāri improvizētai laipai (kociņam, skalam), tas – izredzētais; liekot zem spilvena dažādus priekšmetus – spoguļi, nazi, kaut ko ēdamu, papīra lapiņas ar izredzēto vārdiem; gavējot un lūdzoties visu dienu. Otrkārt, tieši izredzētā vārda vai likteņa izzīlēšanā vislabāk var vērot tautas maģijas un kristietības tradīciju sinkrētismu, piemēram: *Lai uzzynōtu nōkamū veiru (sīvu), tod meita voi puiss vysu dīnu nadreikst ēst. Vokorā, ejūt gulēt, 7 reizes jōnūskaita „Esi sveicynōta, Marija” un zam golvas jōpalīk atslāgas – sapnī redzēs nōkamū veiru (sīvu)* (Opincāne 2000: 16). Vai: *Uz trim apsegtiem šķīvjiem lika gredzenu, rožukroni un puķi; kas izvilka gredzenu – tā apprecēsies, kas puķi – paliks meitās, rožukroni – dosies uz klosteri* (Васілевіч 1992: 608). Treškārt, bieži tieši Andrejdienā tiek izmantots sēšanas rituāls nākotnes izzīlēšanai. Latviešu, latgaliešu folklorā parasti sēj graudus (biežāk – miežus, bet tiek minēti arī rudzi, auzas, retāk lini): *Lai uzzinātu, ko vien grib, tad Andrievdienas naktī, kad iet gulēt, jāpaņemot saujiņa miežu un jāsējot gultā, sakot: „Sēju, sēju miežus Andrievtēva dārzā, Dieva tēva vārdā.” Pēc tam vairs neesot ne ar vienu jārunā. Bet viss šis jādarot, nevienam neredzot. Tad sapnī varot redzēt, ko vien tikai vēloties* (E. Aizpurve, Lubāna; Šmits 1992: 51). Arī darbības imitācija latviešu, latgaliešu zīlēšanas tradīcijās ir spilgtāka. Slāvu tradīcijās biežāk sēj kaņepes vai linus, tas notiek ārā (sniegā ap māju) vai podiņā ar zemi; abos gadījumos pavasarī vēro, vai kaut kas ir dīdzis, cik vienmērīgi (nevienmērīgi) ir sadīdzis, un pēc tā tad arī pareģo veiksmīgu (mazāk veiksmīgu) laulības dzīvi. Arī šajā gadījumā tiek skaitīti vārdi, kas pastiprina rituālo darbību: *Андрію, Андрію,/ Я на тобі коноплі сію,/ Нехай буду знати,/ З ким буду їх збирати* ('Andrej, Andrej,/ Tavā dienā es kaņepes sēju,/ Lai uzzinātu,/ Ar ko tās vākšu nost?'; Скуратівский 1995: 250).

Var teikt, ka slāvu folklorā likteņa zīlēšanas un saimnieciskā maģija īsti nemaz netiek atdalītas, jo vienas un tās pašas parādības tiek vērotas un pēc analogijas attiecinātas gan uz saimniecisko gadu (būs laba raža, laba ziema utt.), gan uz prognozēm ģimenes dzīvē, piemēram: *Kad jaunas meitas sadomāja zīlēt Andreja vakarā, tad atnesa vienu spaini ar ūdeni, to novietoja priekšnamā vai kādā vēsā verandā. Uz ūdeni neviens nevarēja skatīties, tam pieskarties vai smelt. Meitas meta ūdenī veronikas sēklas, domājot par likteņa izredzēto un teica: „Святы Андрэй,/*

я табе сею-засяваю,/ дай мне знаць,/ ці буду я тваю траву рваць? [‘Svētais Andrej,/ es tavā dienā sēju,/ dod man zināt,/ vai sanāks man tavu zāli novākt?’]” Un tad vēroja, kā ūdens sēklas pieņem – vai tās griežas ūdenī, vai mierīgi peld, tāds būs izredzētā raksturs. Bet no rīta, kad ūdens aizsala, tad vēroja sasalumu un prognozēja nākotnes dzīves ainas (Арцеменка 2013). Protams, sveces ēnas vērošana, zīlējot nākotni, parādās arī pieminētajos poļu un latviešu zīlēšanas veidos, taču ne sasaluša ūdens vērošana.

Ir jāatzīst, ka arī laika vērojumu tradīcija baltu folklorā ir fragmentārāka un pasīvāka. Pamatā tie ir atsevišķi ticējumi, kas ir saglabājušies līdz mūsu dienām: *Ja Katrīnas dienā salst, tad Andreja dienā līst lietus; bet, ja Katrīnas dienā līst, tad Andrejos – salna* (Karaša D. u. c. 2014: 78). Var vērot, ka saistībā ar Katrīnas dienu vairāk ir saglabājušies laika ticējumi, bet ar Andrejdienu – zīlēšanas, nākotnes paredzēšanas ticējumi (Šmits 1992: 47–52) ar pamatatzīņu par Andrejdienu: *Ko sapņo Andreja naktī, tas piepildās* (Šmits 1992: 52).

Vienlaikus slāvu folklorā *Lika blakus šādus izteicienus: „Svētais Andrejs – krievu baznīcas akmens [pamats – I. Š.]” un „Klausies ūdeni!”*, lai noteiktu ziemas raksturu [...] *Kluss ūdens – labai ziemai, šalcošs – vētrām un bargiem saliem* (Полуянов 1998: 256). Baltkrievu folkloras aprakstos var atrast ziņu: ja vecie cilvēki, kas ir gājuši ūdeni klausīties, to saklausījuši šalcošu, iesmēluši un mājās atnesuši, to vispirms lēja čuguna traukā, lai nomierinātu, lai ūdens nemieru mājās nenestu, tikai tad lietojuši (Арцеменка 2013).

Secinot der uzsvērt, ka Andrejdienas maģiskums, ko izmantoja ziemas un nākotnes prognozēšanai, vairāk ir saglabājies slāvu folkloras tradīcijās, ko noteikti veicināja arī pareizticības sludinātā Svētā Andreja godināšana, kas katoļu tradīcijā tomēr nebija tik būtiska. Vienlaikus fragmentāri gan likteņa, gan saimnieciskās maģijas izpausmes ir palikušas arī latviešu un latgaliešu folklorā.

Kā jau ir minēts raksta sākumā, pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Andrejdienas svinību tradīcija ir parādījusies visā Latvijā (pastiprinājusies jauna koncepta pasīvā nozīme). Var atrast ziņas, ka tā tiek svinēta, piemēram, *Zālītes speciālajā internātskolā (kopš 1997) Iecavas nov., akcentējot dančus un īpašu apģērbu, Andrejsalā (kopš 2004) kā apdzīvotas vietas vārdadienas svinības, ilgāku laiku arī Andreja Upīša memoriālajā muzejā kā istabas teātra spēlēšana, autora vārdadienas svinības, Jumpravā – tradicionālais „Andreja dienas sadancis”, fragmentāri to svin arī Gaigalavā, Drycānos kā folkloras kopu saietu* (Šuplinska 2012: 41).

Kopš 1998. gada Andrejdienas tradīcija turpinās arī Rēzeknes Augstskolā. No idejas (A. Juško-Štekele, I. Šuplinska), lai augstskolas studenti uzzinātu par senču tradīcijām, izdzīvotu tās rotaļās, dejās, zīlēšanas noskaņās, iesāktu čigānos iešanas tradīciju (kā tas arī ir noticis agrākajos laikos) un demonstrētu savus radošos talantus, tas ir kļuvis par pilsētas pasākumu, kurā satiekas dažādu paaudžu, pārliecību, stilu un žanru literāti un mūziķi, galvenokārt no Latgales, taču vairāki pasākumi ir bijuši arī *starptautiski* – gan tāpēc, ka dalībnieki ir no dažādām valstīm, gan tāpēc, ka jaunās paaudzes dzejas rakstītāji izmēģina savus spēkus arī poļu, angļu, lietuviešu valodā.

Andrejdienai ir sava obligātā daļa: kāda izdevuma vai mūzikas diska prezentācija vai performance, jauno literātu sacensība un Andrejdienas balvas – Āksta cepures – izspēle, interaktīvi konkursi, tostarp zīlēšanas piedāvājums, visiem Andrejdienas dalībniekiem. Un vienmēr mainīgā daļa – viesi un muzikāli, gastronomiski, virtuāli pārsteigumi. Vēl citādāk Andrejdienas lomu un nozīmi ir raksturojis latgaliešu literatūras pētnieks Daugavpils Universitātes docents dzejnieks Valentīns Lukaševičs: *Andreji īsuoc vysus godus, ari Latgolys poetiskū. Lai myusim ir pruots i drūsme izīt ar tim pasaulī!* (Lukaševičs 2013)

2013. gadā tika izdots Rēzeknes Augstskolas literātu kopkrājums (ceturtais), kurā ir apkopota Andrejdienas statistika, doti skaidrojumi un jauno literātu izpratne, asociācijas par to, kas ir Andrejdiena un kāpēc tās tradīcijas tiek turpinātas: *Var atīt i pasadaleit ar sovu jaunuokū dzejūli, stuostu voi dzīsmi, var pīsadaleit vysaidūs konkursūs i jūceiguos aktivitātēs, var sasadaleit i vysu paraudzeit, navar nasasadaleit, napīsadaleit, napasadaleit* (Šuplinska 2013: 111). Vai Andrejdiena ir tādēļ, lai reanimētu zaudētās tradīcijas? Kā redzams no šā raksta, daudz ko reanimēt, vismaz baltu folklorā, nemaz nav iespējams. Taču ierosmes no kopīgā baltu, slāvu folkloras slāņa ir smeltas, pamats – sanākšana kopā enerģijas apmaiņai – ir daļēji tā pati likteņa lemšanas un saimnieciskās maģijas funkcija, tikai transformētā veidā. Zīlēšana? Tāpat kā apmaiņa ar enerģiju ir iespējama, ja tai notic. Bet, ja notic, tad arī par transformāciju runāt ir grūti, tad var runāt par tradīcijas turpināšanu. Viens ir skaidrs: *Raudzeit saprast pošam i cytim sevi – nav švakuokais, ar kū var nūsadorbuot* (Lukaševičs 2013). Tāda ir Andrejdienas tagadne, kāda būs tās nākotne – tas jau ir cita pētījuma un laika jautājums.

LITERATŪRA

- Behind the Name*. <http://www.behindthename.com/name/andrew>, sk. 22.12.2014.
- Broks, Jānis (red., 1992). *Katoļu kalendārs 1993. gadam*. Rīga: Rīgas Metropolijas kūrīja.
- Deiviss, Normans (2009). *Eiropas vēsture*. Rīga: Jumava.
- Iltnerē, Astrīda (atb. red., 1994). *Mitoloģijas enciklopēdija, 2*. Rīga: Latvijas enciklopēdija.
- Jāņa evaņģēlijs, 1, 41 (1877). *Jaunā derība*. Ķelne: Viļums Hazels. 101.
- Karaša, Daina, Kraukle, Daina, Krustiņa, Laura, Strode, Raimonda (2014). *Latviešu tradīciju enciklopēdija*. Rīga: Jumava.
- Kostecka, Marta (2013). *Andrzejki*. <http://sz-n.com/2013/11/andrzejki-saint-andrews-day-in-poland/>, sk. 20.11.2014.
- Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde (2013). *Bērni Latvijā*. http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publikacijas/nr_13_berni_latvija_2013_13_00_lv_en.pdf, sk. 22.12.2014.
- Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde (2014). *Latvijas iedzīvotāju etniskais sastāvs*. http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/skoleniem/iedzivotaji/etniskais_sastavs.pdf, sk. 22.12.2014.
- Leikuma, Lideja (2012). Stefanejis Uļanovskys trilogējis „Łotysze Inflant Polskich” (1891, 1892, 1895) personu vuordi latgalīšu antroponimikys kontekstā. *Latgalistikys kongresu materiali, IV*. Rēzekne: Rēzeknis Augstškola. 87–107.
- Lukaševičs, Valentīns (2013). [Grāmata anotācija.] Šuplinska, Ilga (sak., 2013). *Pīturyš punkti bez pīturu*. Rēzeknes Augstskolas literātu kopkrājums. Rēzekne: Rēzeknis Augstškola.
- Opincāne, Bernadete (sak., 2000). *Jumeit, čumeit, ražaneit... Senču ticējumi un būršonas*.

Rēzekne: LKCI.

Personvārdu datu bāze. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/personvardu.html>, sk. 19.12.2010. un 20.11.2014.

Pērn populārākie bērnu vārdi Latvijā – Roberts un Sofija. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/jaunumi/pazinojumi-presei/2014/01/10/p%C4%93rn-popul%C4%81r%C4%81kie-b%C4%93rnu-v%C4%81rdi-latvij%C4%81-roberts-un-sofija/>, sk. 20.11.2014.

Populiariausių vardų statistika (2012). <http://www.gyvreg.lt>, sk. 20.11.2014.

Siliņš, Kārlis (1990). *Latviešu personvārdu vārdnīca*. Rīga: Zinātne.

Sinkevičiūtė, Daiva (2014). Populiariausi 1991–2010 m. bērniukų vardai ir jų davimo tendencijos. *Gimtoji kalba*, 6. 3–8.

Statistika: 84 proc. Lietuvos gyventojų – lietuviai, didžiausia tautinė mažuma – lenkai. <http://www.balsas.lt/naujiena/722681/statistika-84-proc-lietuvos-gyventoju-lietuviai-didziausia-tautine-mazuma-lenkai>, sk. 22.12.2014.

Šmits, Pēteris (sak., 1992). *Latviešu tautas ticējumi, I*. Rīga: Kabata [atkārtots izdevums].

Šuplinska, Ilga (2010). Latgales lingvoteritoriālās vārdnīcas koncepti. *Via Latgalica*, 3. 124–133.

Šuplinska, Ilga (2012). Andreja dīna. Šuplinska, I. (zin. red., 2012). *Latgolys lingvoteritorialuo vuordineica, II*. Rēzekne: Rēzeknis Augstškola. 39–42.

Tildes datorenciklopēdija. Latvijas vēsture (1998–2012). <http://www.letonika.lv/groups/?title=Kalend%C4%81ra%20izmai%C5%86as%20Latvijas%20teritorij%C4%81/32385>, sk. 23.12.2014.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija (2010–2012). *Vardai*. <http://vardai.vlkk.lt>, sk. 20.11.2014.

Waco lyugšonu gromota (1914). Dwinska: Wincents Gaudze.

Арцеменка, Галина (2013). *13 снежня – Андросы*. <http://galinaartemenko.livejournal.com/422366.html>, sk. 05.01.2014.

Васілевіч, Ул. (1992). *Беларускі народны каляндар. Паэзія беларускага земляробчага календара*. Минск. 554–612.

Куликов, Сергей (1991). *Нить времени. Малая энциклопедия календаря*. Москва: Наука.

Ліс, А. С. (укл., 1992). *Паэзія беларускага земляробчага календара*. <http://starbel.narod.ru/folk/zima.htm>, sk. 06.01.2014.

Планета имен и фамилий. <http://imja.name/index.shtml>, sk. 18.11.2014.

Полуянов, Иван (1998). *Деревенские святцы. По устным народным календарям*. Москва: Технологическая школа бизнеса.

Русский Паломникъ (2014). <http://idrp.ru/imeniny-andreya-lib737/>, sk. 22.12.2014.

Скуратівський, Василь (1995). *Дідух. Свята українського народу*. Київ: Освіта.

Степанов, Юрий (2004). *Константы: словарь русской культуры*. Москва:

Академический проект.

Фоли, Джон (1997). *Энциклопедия знаков и символов*. Москва: Вече.